
خانگ

(آشنایی با شیوه‌های معماری سنتی ایلام در دوران معاصر)

صید محمد درخشنده

سرشناسه	: درخشنده، صیدمحمد، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: خانگ: آشنایی با شیوه‌های معماری سنتی ایلام در دوران معاصر/ صیدمحمد درخشنده.
مشخصات نشر	: ایلام: انتشارات درخشنده، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۸ص: مصور (رنگی).
شابک	: 978-622-96468-8-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۱۴-۲۱۸.
موضوع	: معماری بومی -- ایران -- ایلام (استان)
موضوع	: Vernacular architecture -- Iran -- Ilam (Province)
موضوع	: خانه‌سازی -- ایران -- ایلام (استان)
موضوع	: House construction -- Iran -- Ilam (Province)
موضوع	: معماری -- ایران -- ایلام (استان)
موضوع	: -- Iran -- Ilam (Province)(Architecture)
رده بندی کنگره	: ۱۴۸۰-NA
رده بندی دیویی	: ۹۵۵۴۵/۷۲۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۷۱۵۵۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

خانگ

(آشنایی با شیوه‌های معماری سنتی ایلام در دوران معاصر)

مؤلف: صیدمحمد درخشنده

انتشارات: صیدمحمد درخشنده

صفحه آرای: سجاد حاتمی

طراح جلد: ابراهیم کرمان

نوبت چاپ اول: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۶۸-۸-۵

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

تلفن و نشانی الکترونیکی ناشر:

Derakhshandeh.seydmohamad@gmail.com - ۰۹۱۲۵۴۸۱۷۳۳

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر مولف محفوظ است

مقدمه..... ۱۳

فصل اول: ایلام در نگاه کلی

موقعیت جغرافیایی استان ایلام.....	۱۷
حدود استان ایلام.....	۱۷
پیدایش سرزمین ایلام.....	۱۸
مهم‌ترین کوه‌های استان ایلام.....	۲۱
مهم‌ترین دشت‌های استان ایلام.....	۲۱
تاریخ استان ایلام.....	۲۲
قوم کاسی یا کاسیت.....	۲۵

فصل دوم: سکونت‌گاه‌های سنتی در ایلام

سکونت‌گاه‌ها.....	۲۹
دیوالا/ محل ایلام فعلی در دوران اسلامی.....	۳۷
ماسبذان.....	۳۸
رذ.....	۳۹
نظر مورخان، محققان در مورد منطقه‌ی دیوالا.....	۴۰
ایلام از دوران حسنتلی خان ابوقداره، والی پشتکوه.....	۴۳
مصائب و مشکلات مردم در دوران والیان.....	۴۵
اخذ مالیات.....	۴۶

۴۷	انتقال مالیات به مرکز
۴۷	فشارهای مالیاتی بر مردم
۴۸	مهاجرت مردم دیوالای به مناطق نفت خانه و مندلی
۴۸	واقعه‌ی قوله و دکه
۴۹	طرح سکونتگاه و احداث سرپناه در ایلام
۵۰	ممنوعیت برپانمودن سیاه چادر در دوران یورزند
۵۲	مأمورین طرح ساختمان سازی در دیوالا (مرکز ایلام فعلی)
۵۳	انتخاب مکان و موقعیت ساختمان ها در مرکز شهر ایلام
۵۵	شروع ساختمان سازی در دیوالا
۵۸	کوره های آجرپزی
۵۸	کوره های آهک پزی
۵۹	کوره های گچ پزی
۶۰	نحوه‌ی زندگی در محل ساختمان
۶۳	فرهنگ هم زیستی با اقوام و بیگگان
۶۴	فرهنگ هم زیستی اجتماعی در بین اقوام گوناگون
۶۶	پاتوق های محل ملاقات و کسب و کارها
۶۷	ارتباطات قومی و فرهنگ خانوارها
۶۸	فرهنگ نذورات در هنگام خانه سازی
۶۹	فرهنگ نصب لوح و سنگ نوشته
۷۰	فرهنگ نصب قفل و یراق و وسیله‌ی تق الباب
۷۰	فرهنگ نصب شاخ کل
۷۱	نصب نعل و مهره های رنگی
۷۱	بنای مجانی برای ساخت خانه های روستایی
۷۲	گذراندن ها از شروع خانه سازی در ایلام
۷۳	فرهنگ کار و تلاش در عصر ساختمان سازی
۷۴	فرهنگ اجاره نشینی در عصر ساختمان سازی
۷۵	فرهنگ همسایه داری
۷۶	فرهنگ کاسه همسا
۷۶	بناهای مسکونی شهری
۷۶	ساخت بناهای مذهبی

۷۷	احداث پل‌های شهری
۷۹	معماری
۸۰	استاد معمار حسین
۸۳	استاد کاران فن بنایی
۸۴	نوع ساختمان‌های محلی
۸۴	بنای مجانی برای ساخت خانه‌های روستایی
۸۵	سکونتگاه‌های روستایی، عشایری و شهری در ایلام
۸۵	انواع سرپناه‌های ساده
۸۵	سرپناه‌های ابتدایی
۸۶	سرپناه و محیط‌های زندگی (ساخته‌ها و بافته‌ها)
۸۶	«دوار» (سیاه چادر عشایری)
۹۱	ابعاد نمادین مسکن
۹۲	آداب زندگی در زیر سیاه چادر / سیاه مال / دوار
۱۰۲	چادرهای رنگی / سیاه چادر نماد
۱۰۷	چیت جا
۱۰۷	دوار که لگ / دووار کَلگ
۱۰۹	کولا
۱۱۰	پاییز کولا
۱۱۲	کولاهای مخصوص مزارع
۱۱۳	کولاهای واقع در مسیر راه‌ها
۱۱۳	کَپَر
۱۱۷	کومه
۱۱۸	گورک
۱۱۹	گوزه کولگ
۱۲۰	کولگ
۱۲۱	سَر و چیت
۱۲۲	زَمِگه
۱۲۶	خَنَق / خه نه ق
۱۲۷	خاَنگ
۱۳۱	تَرگاه / تجگاه / تشگام

۱۳۲	اتاق لوله‌ای/لوله‌ی
۱۳۴	اتاق عروضی/عروسی
۱۳۶	دیوانخان/دیوان خان
۱۳۷	دیوانخان داران معروف در نواحی ایلام
۱۳۸	ورترمه و پشت ترمه
۱۴۱	اتاق و سالن
۱۴۹	سه اتاق و سالن
۱۴۹	دیوار کشی حیاط منزل
۱۵۱	نرده‌های تاق نما دار
۱۵۳	خانه باغ ها
۱۵۵	کوخ
۱۵۶	کوخک
۱۵۹	چرداخ
۱۶۰	کله خان
۱۶۱	قلاچییه
۱۶۲	سکونتگاه‌های ساخته شده در ورودی غارها و اشکفت‌ها
۱۶۴	غارها
۱۶۴	غار «کُنا» در ایلام
۱۶۵	اشکفت‌های ارتفاعات سیه چل
۱۶۵	غار چهل ابدال
۱۶۷	پناهگاه سنگی دره‌ی ارغوان
۱۶۷	غار چل شای ابدالان در منطقه نام دن
۱۶۸	غار ابدالان
۱۶۹	غارهای تاریخی مشرف به شهر میمه
۱۷۰	زاخه/زاغه
۱۷۱	پناهگاه‌های سنگی
۱۷۲	گور دخمه سنگ رستم (سان رستم)
۱۷۴	کُلبه
۱۷۵	سایه سار
۱۷۶	خلاصه

مقدمه:

ایلام سرزمینی تاریخی و مانا در جنوب غربی کشور اسلامی ایران با سابقه‌ای درخشان و در خور توجه با دارا بودن این همه مواهب طبیعی و خدادادی تکیه‌گاه ما بوده تا در پناهش آرام گیریم و بیاساییم. و این ماییم که در طول تاریخ پر رمز و رازش همواره به آن دل بسته‌ایم، که این دل بستگی از سر خامی و تعصب نیست؛ از سر مهری است که بدان داریم.

به روشنی نمی‌دانیم نیاکان ما کیان بوده‌اند و از کجا آمده‌اند و چگونه به این واحه‌ی سبز رسیده‌اند و بر آن‌ها چه گذشته است. اما می‌دانیم که ایلام اگرچه نه کاخی مجلل و پرشکوه، که کلبه‌ای دل‌گشای با چشم‌اندازهای دل‌نواز بوده که آرامش دیر و زبان و اکنونیان و آیندگان این نگین سبز زاگرس و پاره‌ی تن ایران عزیز اهورایی را سبب شده است.

این خاک گنجی بوده است رازناک، که کمتر کسی در باب آن سخن گفته است و کمتر جایی است که چون ایلام هزاره‌ای گم شده داشته باشد؛ هزاره‌ای که گویی در آن جنبنده‌ای نبوده و حیاتی در آن جریان نداشته؛ حال آن که در دل این هزاره چون هزاره‌های پیشین، گوش و هوش این خاک پراز هیاهوی حیات بوده است.

این خاک، چنان غریب بوده که کمتر، نامی مانا داشته است و در طی ایام به نام‌های گونه‌گون خطاب شده است: گاه «ماسبندان» بوده و گاه «دیوالا» و گاه «حسین آباد» و گاه «پشتکوه». طرفه آن که معروف‌ترین نام آن در سده‌های اخیر یعنی پشتکوه، یادآور نگاه کسانی بوده که از دور، سرزمین غریبی را در پشت کوه‌ها نگریسته‌اند و این نهایت در کسی بوده که دیگران از آن داشته‌اند. این سرزمین، اینک نامی مستعار اما زیبا و عمیق یعنی «ایلام» نامیده شده است تا اگر چه نه دقیق و منطبق بر واقعیت‌ها یادآور قومی باستانی باشد که در خوزستان زیسته و البته گاه ادامه‌اش در این سرزمین ملموس بوده است.